
BANCI PENDUDUK: RENTETAN SEJARAH PERKEMBANGAN DAN PERTUMBUHAN PENDUDUK SEMENANJUNG MALAYSIA

Syed Abdul Razak bin Sayed Mahadi

Pengenalan

Hampir lima dekad telah berlalu sejak negara Malaysia menikmati kemerdekaan. Pelbagai perubahan pola hidup masyarakat berbilang kaum telah kita alami dalam mengorak langkah mencapai status Negara Maju. Perubahan dari sudut pembangunan sosio ekonomi, infrastruktur dan prasarana seperti pendidikan, kesihatan, perumahan dan banyak lagi. Berbanding dengan keadaan Tanah Melayu sebelum merdeka di bawah jajahan British, Malaysia kini menunjukkan perkembangan yang lebih positif dan membanggakan. Yang jelas di sini, perancangan pembangunan dijalankan adalah untuk keperluan penduduk dan ia berdasarkan maklumat yang diperolehi dari bancian.

Dengan adanya data banci penduduk, pemerintah boleh mengetahui perkembangan pertumbuhan penduduk sekaligus boleh membantu merancang arah perkembangan pembangunan yang ingin dilaksanakan. Bahkan di Malaysia banci penduduk amat penting

kerana ia boleh memberi suatu rentetan sejarah perkembangan dan pertumbuhan penduduk terutama di Semenanjung Malaysia.

Menyedari kepentingan banci dalam mencorak masa depan negara, kajian ini akan mengupas dengan lebih lanjut tentang hasil maklumat banci yang telah dilaksanakan sepanjang tempoh 1911 iaitu di zaman British dan setelah mencapai kemerdekaan sehingga kini. Kajian ini juga akan mengetengahkan pelbagai peristiwa bersejarah berkaitan dasar dan polisi kependudukan yang dilaksanakan sepanjang tempoh tersebut serta faktor-faktor yang mempengaruhi perkembangan dan pertumbuhan penduduk di Semenanjung Malaysia.

Dalam melihat perkara tersebut, terdapat 2 Jadual yang berkaitan dengan penduduk Semenanjung Malaysia diketengahkan. Jadual pertama akan memberi maklumat tentang pertumbuhan penduduk mengikut etnik dan jadual kedua akan memperlihatkan tentang kadar kelahiran dan kematian sepanjang tempoh dari 1911 sehingga kini. Jadual ini penting untuk kita mengupas tentang apa yang berlaku sepanjang tempoh tersebut.

Pelaksanaan Banci di Malaysia

Data banci merupakan satu dokumen yang amat penting kepada sesebuah negara. Proses serta kerja membuat perhitungan banci bukannya mudah. Proses yang amat kompleks ini melibatkan segala pertimbangan yang harus diambil kira dari aspek perancangan permulaan banci, tarikh banci, penyediaan soalan, anggaran belanjawan dan pentadbiran.¹ Oleh yang demikian, proses membuat perhitungan banci di Malaysia dilakukan 10 tahun sekali. Sementara itu, kaedah *de jure* iaitu merekod penduduk berdasarkan tempat tinggal rasmi mereka. Kaedah ini sebenarnya digunakan oleh pihak British dan ia juga digunakan oleh kerajaan Malaysia untuk proses pelaksanaan banci pada masa kini.

Sejarah pengendalian banci yang lengkap dan menyeluruh di negara ini boleh dikatakan baru sahaja bermula, iaitu pada awal abad kedua puluh. Sebelum tahun 1911, telah ada percubaan untuk menghitung jumlah penduduk Tanah Melayu. Akibat daripada faktor batasan politik, pentadbiran dan infrastruktur pada ketika itu, liputan banci tidak dapat dilakukan secara menyeluruh.

Di antara tahun 1817 hingga 1881, misalnya pihak British telah cuba melakukan banci penduduk ke atas sebahagian daripada Tanah Melayu di bawah jajahannya. Pada ketika itu data yang diperolehi hanya terbatas kepada Negeri-negeri Selat sahaja iaitu Singapura, Melaka dan Pulau Pinang. Selepas tahun 1936, bancian telah dijalankan

di Negeri-negeri Selat pada tahun 1840, 1849 dan 1860. Data statistik yang terhasil pada 1871 bukan sahaja mempunyai skop yang sempit tetapi juga mempunyai kesilapan yang serius. Hanya sedikit nilai demografi dapat digunapakai dalam statistik kependudukan awal.² Mulai tahun 1891, proses banci diperluaskan lagi mencakupi Negeri-Negeri Melayu Bersekutu iaitu Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.

Pada tahun 1911, proses kutipan banci penduduk telah diperluaskan lagi sehingga meliputi Negeri-Negeri Melayu Tidak Bersekutu iaitu negeri Johor, Kedah, Perlis, Kelantan dan Terengganu.³ Dengan proses banci yang menyeluruh ke atas negeri-negeri di Tanah Melayu pada tahun 1911, data penduduk pertama telah diperolehi. Ia diguna pakai sebagai rujukan kepada perkembangan sejarah pertumbuhan penduduk negara.

Pada tahun 1921, satu lagi bancian yang melibatkan keseluruhan negeri-negeri di Semenanjung Malaysia telah dijalankan. Kali ini ia juga melibatkan Singapura. Bancian yang mempunyai skala yang sama telah dijalankan pada tahun 1931. Namun begitu, hanya selepas 1934 data populasi, data statistik berasaskan demografi iaitu mortaliti dan fertiliti, perkahwinan, penceraian dan migrasi bagi keseluruhan 11 buah negeri di Semenanjung Tanah Melayu diperolehi setiap 10 tahun sekali.⁴

Proses pelaksanaan banci terus berlaku selang 10 tahun sekali. Walau bagaimanapun, banci yang dirancang pada tahun 1941 telah ditangguhkan kerana Perang Dunia Kedua yang mana pada ketika itu Tanah Melayu berada di bawah pemerintahan Jepun. Hanya selepas Inggeris berkuasa semula pada tahun 1946 barulah proses banci dilaksanakan pada tahun berikutnya iaitu 1947. Penubuhan Persekutuan Tanah Melayu pada Februari 1948 telah memberikan satu kelebihan dalam proses pengendalian banci penduduk kerana Tanah Melayu berada di bawah satu pentadbiran.⁵

Selepas penubuhan Malaysia pada tahun 1963, pelaksanaan banci secara serentak dan menyeluruh meliputi Semenanjung Malaysia, Sabah dan Sarawak berlaku pada tahun 1970 sehingga kini. Maklumat dari banci penduduk yang berterusan dari tahun 1911 hingga kini banyak memberi maklumat terutamanya tentang kadar pertumbuhan penduduk di Semenanjung Malaysia seperti dalam Jadual 1.

Jadual 1:
Jumlah Penduduk Semenanjung Malaysia Mengikut Etnik, 1911-2000

Tahun	Jumlah Penduduk Mengikut Etnik ('000)			
	Melayu	Cina	India	Lain-lain
1911	1,369.0	693.2	239.2	36.0
1921	1,568.6	855.9	439.2	43.1
1931	1,863.9	1,284.9	571.0	68.0
1947	2,427.8	1,884.5	530.6	65.1
1957	3,125.5	2,333.8	696.2	123.3
1970	4,671.9	3,131.3	936.2	70.0
1980	6,315.6	3,865.4	1,171.1	74.5
1991	8,433.8	4,521.0	1,380.0	410.5
2000	10,885.6	4,883.1	1,666.0	147.7

Sumber diolah semula : Jabatan Perangkaan Malaysia; Siri Masa Perangkaan Penting Semenanjung Malaysia: 1911- 2000.⁶

Berdasarkan jadual 1, kita dapat melihat pertumbuhan penduduk dari segi etnik Melayu, Cina, India dan lain-lain. Perkembangan kadar pertumbuhan penduduk mengikut etnik banyak dipengaruhi oleh faktor sosial dan ekonomi. Penduduk etnik Cina yang mendiami kawasan bandar dikatakan menerima kemudahan seperti kesihatan, perumahan dan kegiatan ekonomi yang lebih baik berbanding kaum lain. Oleh itu, kadar pertumbuhan penduduk Cina lebih konsisten berbanding kaum-kaum lain. Walau bagaimanapun kaum Melayu mendahului kadar pertumbuhan penduduk tahunan iaitu 3.3 peratus setahun dan masih tertinggi sehingga kini. Bagi kaum India ia menunjukkan kadar pertumbuhan yang paling rendah antara ketiga-tiga etnik iaitu 1.6 peratus setahun. Faktor jumlah kaum India dan letakan kawasan mereka di estet-estet memberi tekanan kepada kadar pertumbuhan penduduk.

Sementara itu, pada 1991 berlaku kesilapan dalam proses banci. Pembanci penduduk tidak boleh meminta kad pengenalan dalam urusan pembancian. Oleh itu pada tahun tersebut banyak warga asing telah mengistiharkan diri mereka sebagai warganegara dan diletakkan dalam kumpulan etnik lain-lain. Perkara ini telah dikenalpasti dan pada banci tahun 2000, maklumat kepada orang ramai bahawa satu kesalahan andainya ia mengaku sebagai warganegara sedangkan ia adalah warganegara asing.

Sungguhpun demikian, apa yang lebih penting ialah laporan banci penduduk tahun 1911 telah memberi suatu gambaran yang

komprehensif berkaitan bilangan penduduk bagi setiap negeri. Data tersebut sangat penting kerana ia membantu memperlengkapkan pengetahuan mengenai latarbelakang penduduk negara ini. Apa yang lebih penting di sini, ia juga dapat memberi gambaran tentang tren pertumbuhan dan perubahan struktur penduduk semenjak dari zaman British sehingga kini. Penelitian kajian ini akan lebih memberi penumpuan kepada data banci penduduk di Semenanjung Malaysia.

Tahap-tahap Pertumbuhan Penduduk Semenanjung Malaysia

Dalam membicarakan persoalan perkembangan dan pertumbuhan penduduk Semenanjung Malaysia, perkara-perkara berkaitan dengan pembolehubah demografi harus diteliti. Ini adalah kerana faktor-faktor seperti kelahiran, kematian dan migrasi akan berkait rapat dengan data banci yang diperolehi. Yang pasti ia akan memberi satu maklumat tentang apa yang berlaku pada masa tersebut. Berdasarkan Jadual 2, ia memberi gambaran tentang Kadar Kelahiran Kasar (KLK), Kadar Kematian Kasar (KMK) dan Kadar Pertumbuhan Penduduk sepanjang tempoh 1911 sehingga 2000. Data tersebut akan memberi satu paparan berkaitan rentetan perkembangan sejarah penduduk di Semenanjung Malaysia.⁷

Jadual 2:
Kadar Kelahiran Kasar, Kadar Kematian Kasar dan Kadar Pertambahan Semulajadi; Semenanjung Malaysia, 1911-2000

Tahun	Kadar Kelahiran Kasar (KLK)	Kadar Kematian Kasar (KMK)	Kadar Pertambahan Semulajadi
1911	19.4	46.3	-
1921	27.1	32.3	5.0
1931	43.0	31.3	12.0
1947	43.0	19.4	23.5
1957	46.2	12.4	33.8
1970	32.5	6.9	25.3
1980	30.3	5.9	25.8
1991	27.2	4.9	22.4
2000	23.0	4.8	18.3

- Sumber :
1. Jabatan Perangkaan Malaysia; Siri Masa Perangkaan Penting Semenanjung Malaysia: 1911- 1985.
 2. Jabatan Perangkaan Malaysia; Siri Perangkaan Penting Malaysia: 1963- 2000.

Untuk melihat dengan lebih terperinci, kajian ini akan membahagikan kepada dua tahap iaitu sebelum merdeka dan selepas merdeka kerana ia ada berkaitan dengan dasar dan polisi pemerintahan serta pentadbiran samada oleh pihak British mahupun kerajaan Malaysia, yang nanti dapat diterjemahkan melalui data populasi penduduk Semenanjung Malaysia.

Tahap Sebelum Merdeka (1911-1957)

Maklumat banci penduduk boleh memberi gambaran bagaimana pihak British telah mempengaruhi perkembangan sosiopolitik dan ekonomi di Tanah Melayu dalam tempoh 1911 sehingga mencapai kemerdekaan. Dalam tempoh tersebut terdapat beberapa perkara dan peristiwa penting yang perlu diambil perhatian dalam memahami perkembangan dan pertumbuhan penduduk Tanah Melayu. Antara tindakan pihak British ialah membuka pintu masuk negara ini seluas-luasnya dan membawa masuk tenaga buruh dari China dan India ke negara ini untuk kononnya membangun dan memperluaskan kegiatan ekonomi.⁸

Kemasukan migran ini sebaliknya adalah untuk memaksimumkan keuntungan dan mengeksploitasi sumber utama negara iaitu getah dan bijih timah untuk kepentingan British. Proses kemasukan migran ini berterusan di antara tahun 1911 hingga 1931. Hakikatnya perkara ini sentiasa dijelaskan dalam laporan banci tahun 1921 dan 1931. Menurut Leete perkara ini telah juga dihurai oleh Vlieland dalam laporan banci 1931, iaitu:

*"In British Malaya the main factor which govern the increase of population is not because of births over deaths but migration"*⁹

Faktor migrasi ini didapati begitu kuat pengaruhnya dan telah memberi *off-set* kepada faktor pertambahan semula jadi iaitu hanya 5.0 di antara tahun 1911-1921 dan meningkat kepada 12.0 pada tahun 1931. Didapati data banci menunjukkan keseluruhan penduduk selang tahun 1921-1931 mendapati 40% penduduk dilahirkan di luar Tanah Melayu. Perkara ini amat ketara berlaku di negeri Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Johor. Ini sebenarnya mempunyai perkaitan dengan kemasukan migran dari China dan India dalam mengusahakan perusahaan timah dan getah. Jelaslah migrasi yang tinggi pada ketika itu telah mempercepatkan pertumbuhan penduduk kerana kadar pertumbuhan semulajadi adalah rendah. Bahkan perbezaan di antara kadar kelahiran kasar dengan kadar kematian kasar tidak begitu signifikan.

Jadual 2 jelas menunjukkan adakalanya kadar kematian melebihi kadar kelahiran seperti yang berlaku pada tahun 1911 dan 1921. Dengan pengaruh sedemikian, maka penduduk Semenanjung Malaysia telah meningkat dari 2,339 juta orang pada tahun 1911 menjadi 2,906 juta orang pada tahun 1921. Jumlah itu terus meningkat kepada 3,788 juta orang pada tahun 1931. Pertambahan penduduk sebenarnya adalah atas dasar migrasi yang direncanakan oleh pihak British untuk memanipulasi kegiatan ekonomi di Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

Kehadiran tenaga kerja dari negara China dan India yang berleluasa buat beberapa lama itu akhirnya terpaksa dikawal dan dihentikan oleh pihak Inggeris mulai 1933. Ini ekoran dari beberapa insiden pergaduhan antara puak Hai San dengan Ghee Hin di samping kejatuhan ekonomi dunia yang melanda. Kerajaan Inggeris juga sedar tentang masalah yang timbul akibat daripada dasarnya yang diguna pakai sekian lama itu. Dari persektif demografi kehadiran migran yang ramai ini telah menyebabkan ketidakseimbangan dari aspek struktur umur-jantina. Didapati kehadiran buruh lelaki yang sangat ramai berbanding kaum perempuan memberi implikasi terutama berkaitan dengan persoalan keselamatan dan pihak Inggeris tidak mahu ia menjejaskan kegiatan ekonomi mereka. Menyedari hakikat tersebut kerajaan British telah menghadkan kemasukan buruh lelaki dan membawa lebih ramai buruh wanita selepas tahun 1933.⁹

Walau bagaimanapun, dasar tahun 1933 ini kemudiannya terhenti apabila Jepun mula memerintah negara ini selepas mereka berjaya mengalahkan tentera British. Manakala banci yang sepatutnya berlaku pada tahun 1941 terpaksa ditangguhkan. Dalam tempoh 1931 -1947, penduduk Semenanjung Tanah Melayu pada ketika itu hanya berkembang dengan kadar 1.6% setahun, ia merupakan satu catatan sejarah kepada aspek kependudukan negara kerana mencatatkan kadar pertumbuhan yang paling rendah pernah direkodkan di negara ini. Pada ketika itu kadar pertumbuhan penduduk yang rendah lebih dipengaruhi oleh pertambahan semulajadi dan bukan sebab migrasi, ini jelas diperkatakan oleh Lim iaitu:

"Where as between 1921 and 1931, migratory surplus was the dominant population growth factor, between 1931 and 1947, the predominant population growth factor gave way to natural increase"¹⁰

Tamatnya Perang Dunia Kedua dan kembalinya Inggeris ke Tanah Melayu telah menyebabkan pelbagai usaha untuk membina dan membangunkan semula negara telah dilancarkan. Semua rancangan pembangunan ini menyebabkan rakyat kembali hidup aman seperti sedia kala dan kesannya, kadar kematian kasar mula menurun. Pada

tahun 1947 kadar kematian kasar telah mencatatkan 19.4 dan mengalami penurunan ke paras 12.4 pada tahun 1957. Kejatuhan ini banyak memberi kesan yang pesat kepada proses pertumbuhan penduduk secara semula jadi.

Sementara itu kesan kejatuhan kadar kelahiran kasar ke atas pertumbuhan semulajadi berlaku kerana pada ketika itu kadar kelahiran negara masih berada pada paras yang tinggi. Pada tahun 1947 kadar kelahiran kasar mencatatkan 43.0 dan meningkat pula ke paras 46.3 pada tahun 1957. Peningkatan kadar kelahiran dan penurunan kadar kematian yang berlaku dalam tempoh tersebut menyebabkan kadar pertumbuhan semulajadi penduduk meningkat iaitu dari 23.6 pada tahun 1947 kepada 33.9 pada tahun 1957. Ini merupakan kadar pertumbuhan yang amat tinggi dalam sejarah kependudukan negara.

Sebaliknya, faktor migrasi tidak lagi penting dalam tempoh tersebut. Dasar buka pintu tidak lagi dilaksanakan oleh pihak British. Trend pertumbuhan penduduk pada tahun 1947- 57 mula berubah tidak seperti pada tahun-tahun sebelum 1931. Pihak British mula memperketatkan kemasukan buruh asing walaupun ia datang dari negara Komanwel sendiri.¹¹

Apa yang jelas ialah pihak British menjalankan pengendalian banci dalam tempoh tersebut untuk memperlihatkan dua kepentingan mereka iaitu.

1. Untuk membolehkan pihak British memanupulasi kepentingan-kepentingan ekonomi mereka dengan mengerakkan keperluan tenaga buruh.
2. Untuk mengetahui taburan penduduk pelbagai kaum yang diwujudkan oleh mereka hasil kegiatan ekonomi dan akhirnya memudahkan mereka memerintah melalui konsep pecah perintah.

Sementara itu banci yang dilakukan oleh kerajaan Malaysia adalah bertujuan untuk mendapat data penduduk bagi merancang proses pembangunan dan mewujudkan keseimbangan antara kaum terutama dari aspek ekonomi dan sosial. Di samping itu ia juga amat berguna dalam sistem politik dan pentadbiran kerajaan. Perbezaan kepentingan banci inilah yang membezakan keperluan pengendalian banci antara pihak British dengan kerajaan Malaysia pada masa kini.

Tahap Selepas Merdeka Hingga Kini

Apabila Persekutuan Tanah Melayu mencapai kemerdekaan pada tahun 1957, penduduknya berjumlah 6,279 juta orang. Pembangunan adalah agenda utama pemerintah selepas mengambil alih pemerintahan negara dari kuasa British. Keadaan ini turut memberi kesan kepada profil demografi terutama dari aspek fertiliti, mortaliti dan migrasi. Berdasarkan kepada data-data banci penduduk selepas kemerdekaan, jelas memberi satu gambaran bagaimana pengaruh pertambahan semulajadi iaitu fertiliti dan mortaliti mula memberi pengaruh yang amat kuat. Sementara itu faktor migrasi tidak lagi penting, kerana mulai tahun 1959 kerajaan telah memperketatkan lagi dasar kemasukan tenaga kerja dari luar negara. Dengan dasar ini, maka kemasukan migran telah menjadi semakin kecil dan pengaruhnya tidak signifikan terhadap pertambahan penduduk.¹²

Pelaksanaan banci yang dilakukan pada tahun 1957 memperlihatkan kadar pertambahan semulajadi dengan angka tertinggi iaitu 33.8 atau dengan kata lain pertambahan melebihi 3% setahun. Peningkatan kepada Kadar Kelahiran Kasar ini ada kaitan dengan peningkatan kualiti hidup yang dialami penduduk Persekutuan Tanah Melayu pada ketika itu. Bahkan situasi ini juga turut menurunkan kadar kematian. Menurut Abdul Majid, fenomena ini sebenarnya turut berlaku di seluruh dunia iaitu "*post world war*"¹³ yang mewujudkan situasi "*Baby Boom*"¹⁴ yang turut juga berlaku di negara ini. Peningkatan dalam kadar pertambahan semulajadi telah memberi satu kerisauan kepada pemerintah pada ketika itu. Berdasarkan pandangan umum ahli-ahli ekonomi yang bertugas di Unit Perancang Ekonomi, pertambahan penduduk yang tinggi yang dialami di Semenanjung Malaysia pada ketika itu, yang melebihi 3.0 peratus setahun boleh menyekat pertumbuhan ekonomi serta menjejaskan pembangunan masyarakat dan negara.¹⁵

Bagi menghadapi kadar pertumbuhan penduduk yang pesat pada ketika itu, kerajaan telah mengambil langkah dengan membuat dasar mengawal kadar pertumbuhan penduduk. Pada 10hb. Jun 1966, Lembaga Perancang Keluarga ditubuhkan oleh Kerajaan Malaysia secara rasmi di bawah Akta Perancang Keluarga No. 42 tahun 1966. Matlamat demografi ialah untuk menurunkan kadar pertumbuhan penduduk dari 3 peratus setahun pada tahun 1966 kepada 2 peratus menjelang tahun 1985. Lembaga telah diberi tugas untuk menyebarkan ilmu pengetahuan dan menggalakkan penggunaan alat perancang keluarga. Program perancangan keluarga mula dijalankan pada tahun 1967, dengan tujuan untuk menjarakkan kelahiran supaya kesihatan ibu dan anak terpelihara dan menjamin kesejahteraan

keluarga seluruhnya.¹⁶ Di samping itu, melalui pelaksanaan program-program peningkatan sosio-ekonomi diharapkan dapat memberi peningkatan taraf hidup dan akhirnya memberi kesan kepada kelahiran dan kematian.

Pencapaian kepada matlamat penubuhan lembaga tersebut dapat dilihat apabila kadar pertambahan semulajadi menunjukkan angka penurunan. Data banci jelas menunjukkan kadar pertambahan semulajadi turun iaitu 31.4 pada tahun 1960 kepada 25.3 tahun 1970 iaitu selepas 4 tahun penubuhan. Penurunan angka ini sebenarnya kesan langsung daripada penurunan kadar kelahiran kasar iaitu 33.9 pada tahun 1970, merosot kepada 31.2 pada tahun 1980 dan 31.3 pada tahun 1985. Sementara itu kadar kematian kasar pada tahun 1970 iaitu 7.3 telah menurun pada paras 5.8 pada tahun 1980.

Berdasarkan kepada data penduduk yang memperlihatkan perkembangan dan pertumbuhan yang kian menurun, kerajaan menyedari bahawa ia akan memberi kesan kepada dasar-dasar kerajaan yang lain. Ini adalah kerana sesuatu dasar dan polisi yang dibentuk kerajaan akan mempengaruhi dan dipengaruhi oleh faktor penduduk. Sebagai contoh, Dasar Pandang Ke Timur dengan mengambil contoh negara Jepun telah menjadi sebuah negara maju. Kerajaan mendapati bahawa negara Jepun telah berjaya mengembeling seluruh rakyatnya dalam menggerakkan ekonomi negara. Oleh yang demikian perkara ini dilihat akan menjadi satu kekangan seandainya kadar pertumbuhan penduduk terus mengalami penurunan. Konsep pertumbuhan penduduk optimum mula menular dan mendapat tempat dalam perbincangan di kalangan ahli politik dan pembuat dasar pembangunan dan penduduk.¹⁷

Dalam tahun 1984, Malaysia telah mengumumkan polisi kependudukan baru. Ia bermatlamat mencapai populasi 70 juta penduduk menjelang tahun 2010. Oleh itu, penekanan diberi kepada pembangunan dan keharmonian keluarga. Di bawah dasar ini kadar fertiliti seharusnya menurun sebanyak 0.1% setiap lima tahun. Ini menjadi sebahagian daripada agenda dalam pembangunan Rancangan Malaysia Kelima (1985-1990). Walau bagaimanapun kadar fertiliti telah menurun secara mendadak berbanding kadar yang diunjurkan, ini disebabkan oleh faktor pembangunan sosio-ekonomi. Berdasarkan maklumat bancian antara tahun 1991 dengan 2000, kadar kelahiran kasar telah menurun dari 27.2 pada tahun 1991 kepada 23.0 pada tahun 2000. Sementara itu jumlah kelahiran anak merosot dari 3.4 orang anak kepada 2.9 orang anak bagi setiap orang wanita. Walau bagaimanapun dasar ini terpaksa diolah dan dikaji semula kerana ada

berkemungkinan akan mencapai tahap '*replacement level*' kadar pertumbuhan penduduk pada kadar 2.1 peratus menjelang 2015.¹⁸

Sementara itu, migrasi antarabangsa telah menjadi penting semula sebagai faktor yang memberi kesan kepada trend populasi sejak akhir-akhir ini. Dalam tempoh 1980-1991, migrasi antarabangsa telah mengubah pertumbuhan penduduk dengan menambah lebih kurang 0.4 peratus. Pembangunan ekonomi Malaysia untuk sepuluh tahun yang lalu menunjukkan permintaan yang menggalakkan untuk menggunakan khidmat pekerja asing terutama dalam sektor pembinaan, perladangan, pembuatan, perkhidmatan dan pembantu rumah; ia amat ketara berlaku di Semenanjung Malaysia. Kebanyakan daripada pekerja asing berasal dari Indonesia, Bangladesh, China, Filipina, India, Thailand, Pakistan, Sri Lanka, Nepal, Myanmar dan Kemboja. Berdasarkan perkembangan ini didapati pada tahun 2003, dianggarkan 1,056 juta pekerja asing berada di Malaysia dan kebanyakannya di Semenanjung Malaysia.¹⁹ Keadaan ini dijangka akan terus memberi kesan kepada unjuran kadar pertumbuhan penduduk di masa hadapan.

Kesimpulan

Berasaskan kepada perbincangan ini dapatlah rumuskan kepada dua perkara utama iaitu tren pertumbuhan penduduk dan perubahan struktur penduduk. Kedatangan pihak British dalam menguasai negara ini, telah melaksanakan dasar ekonomi mereka dengan membawa masuk pekerja dari negara China dan India. Kemasukan tenaga kerja dari negara China dan India adalah bertujuan menjalankan perusahaan bijih timah dan getah untuk kepentingan pihak British. Keadaan ini telah mewujudkan komposisi penduduk yang berbilang kaum serta turut memberi implikasi sosio-budaya yang kompleks. Selepas mencapai kemerdekaan kerajaan lebih memberi penumpuan kepada pembangunan sosio-ekonomi yang kesannya terhadap kadar fertiliti dan mortaliti seterusnya merubah tren pertumbuhan penduduk. Kini penumpuan kepada dasar kependudukan negara lebih memberi penekanan kepada pembangunan dan keharmonian keluarga melalui dasar 70 juta penduduk. Berdasarkan kepada perkembangan semasa dasar ini terpaksa diolah semula untuk mengelakkan berlakunya keadaan '*replacement level*'.

Jelaslah di sini data banci yang dilakukan oleh kerajaan selang 10 tahun sekali bukan satu dokumen mengenai penduduk semata-mata tetapi lebih daripada itu. Ini kerana, ia boleh memberi gambaran tentang apa yang berlaku ke atas penduduk terhadap sesuatu dasar

dan polisi kerajaan yang dilaksanakan sebelumnya. Apa yang penting, data tersebut dapat menjadi satu garis panduan kepada perancangan pembangunan sosio-ekonomi serta dasar dan polisi kerajaan yang akan dilaksanakan. Oleh itu pertumbuhan penduduk negara ini perlu difahami dengan sepenuhnya agar faktor serta pengaruh fertiliti, mortaliti dan migrasi harus dilihat bersama-sama dalam meneliti sejarah perkembangan dan pertumbuhan penduduk.

Nota

- ¹ R. J., *Week Population: An Introduction to Concepts and Issues: Ninth Edition*, San Diego State University, 2005, hlm. 42.
- ² Saw Swee Hock, *The Population of Peninsular Malaysia*, Singapura: Singapore University Press, 1988, hlm. 7.
- ³ Hairi Abdullah, *Penduduk Semenanjung Malaysia: Struktur, Proses dan Masalah*, Bangi: Penerbit UKM, 1989, hlm. 37.
- ⁴ Saw Swee Hock, *The Population of Peninsular Malaysia*, hlm. 8.
- ⁵ Ibid.
- ⁶ *Siri Masa Perangkaan Penting Semenanjung Malaysia: 1911-2000*, Kuala Lumpur: Penerbit Jabatan Perangkaan Malaysia, 2000.
- ⁷ Ibid.
- ⁸ R., Leete, *Malaysia's Demographic Transition: Rapid Development, Culture, and Politics*, Kuala Lumpur: Oxford University Press, 1996, hlm. 9.
- ⁹ Ibid., hlm. 10.
- ¹⁰ Hairi Abdullah, *Penduduk Semenanjung Malaysia*, hlm. 39.
- ¹¹ R., Leete, *Malaysia's Demographic Transition*, hlm. 10.
- ¹² Ibid.
- ¹³ Keadaan aman selepas perang yang mewujudkan kesejahteraan penduduk.
- ¹⁴ Jumlah kelahiran bayi yang tinggi di dalam kadar pertumbuhan penduduk.
- ¹⁵ Abdul Majid Mat Salleh, *Dasar Ke Arah 70 Juta Penduduk: Satu Analisis dari Perspektif Demografi*, Bangi: Penerbit UKM, 1989, hlm. 216.
- ¹⁶ Ibid., hlm. 218.
- ¹⁷ *Implementation of The ICPD-PoA in Malaysia*, Kuala Lumpur: Penerbit Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga, 2004, hlm. 5.
- ¹⁸ Ibid.